

Õiguskomisjon

2017/2209(INI)

1.3.2018

ARVAMUS

Esitaja: õiguskomisjon

Saaja: kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjon

meedia mitmekesisuse ja meediavabaduse kohta Euroopa Liidus
(2017/2209(INI))

Arvamuse koostaja: Heidi Hautala

PA_NonLeg

ETTEPANEKUD

Õiguskomisjon palub vastutaval kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjonil lisada oma resolutsiooni ettepanekusse järgmised ettepanekud:

1. rõhutab, et meedia mitmekesisus hõlmab paljusid aspekte, sealhulgas ühinemise kontrolli eeskirju, sisuga seotud nõudeid ringhäälingu litsentseerimissüsteemides, meediaomandi läbipaistvust ja piiratud koondumist, toimetuste vabadusi, avalik-õigusliku ringhäälingu sõltumatust ja seisundit, ajakirjanike ametiseisundit, meediakanalite ning poliitikas osalejate ja ettevõtjate suhteid, naiste ja vähemuste juurdepääsu meediasisule, arvamuste mitmekesisust, jne;
2. tuletab meelde, et sõna- ja teabevabadus on üks põhiõigusi, nagu on sätestatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 11, Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklis 10 ning kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti artiklis 19, ning on üks olulisemaid väärtusi demokraatia kindlustamisel ja Euroopa identiteedi tugevdamisel; rõhutab, et meediavabadus ja mitmekesisus tulenevad väljendusvabaduse põhiõigusest, mis on demokraatia nurgakivi, ning need vajavad poliitilise sektori aktiivset toetust; juhib tähelepanu sellele, et väljendusvabadus võiks kaitsta ka ühiskonna kui terviku õigust saada teavet kõigi talle huvi pakkuvate küsimuste kohta; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles võtma asjakohaseid meetmeid, et kaitsta ja edendada pluralistlikku, sõltumatut ja vaba meediat, et tagada sõnavabadus ja demokraatia;
3. kutsub komisjoni üles jälgima meediavabadust ja mitmekesisust kõigis liikmesriikides, koguma selle kohta teavet ja statistikat ning analüüsima juhtumeid, kus rikutakse sõnavabaduse põhiõigust ning ajakirjanike ja muude meediatöötajate põhiõigusi, austades seda analüüsides subsidiaarsuse põhimõtet; palub komisjonil teha ettepanekuid meetmete kohta, mis on vajalikud kõnealuste hindamiste tulemuste käsitlemiseks;
4. toonitab, et pluralistlikus ja demokraatlikus ühiskonnas tuleb kodanikke nõuetekohaselt ja täielikult teavitada, et nad saaksid aktiivselt ja tõhusalt osaleda avalikus elus ning poliitilistes aruteludes; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles edendama tervet poliitilist debatti ja kestvat poliitilist pühendumist inimõiguste austamisele meediapädevuse, meedia mitmekesisuse ja eetika kaudu; märgib murega, et meediavabaduse ja mitmekesisuse piirangud põhjustavad demokraatia defitsiiti ning et demokraatia defitsiit ühes liikmesriigis võib mõjutada kogu Euroopa Liitu, eriti kui avalik-õigusliku meedia sõltumatust võib ohustada valitseva enamuse mõju; juhib tähelepanu sellele, et sellist mõju saab tasakaalustada piisavate rahaliste ja muude vahenditega varustatud ning sõltumatu avalik-õigusliku meedia abil, mis suudab vastu seista valitsuse sekkumisele ja esitada erinevaid poliitilisi seisukohti; ergutab usaldusväärsete õigussätete ja heade haldustavade vastuvõtmist avalik-õigusliku meedia valdkonnas, sealhulgas seoses riigiabi ja mis tahes riikliku rahastamisega, eesmärgiga tugevdada sellise meedia sõltumatust ja suutlikkust täita oma ülesandeid üldistes avalikes huvides;
5. märgib kahetsusega, et meediaomandi koondumisele liikmesriikide ja ELi tasandil ei ole piisavalt tähelepanu pööratud; rõhutab, et ELi konkurentsieeskirjad mängivad olulist rolli turgu valitseva seisundi saavutamise ja kuritarvitamise vältimisel ning kutsub seepärast komisjoni ja liikmesriike üles tagama nende eeskirjade nõuetekohane ja tõhus rakendamine; kutsub liikmesriike üles oma reguleerivate asutuste kaudu jälgima meedia

koondumist ning pakkuma kergesti kättesaadavat ja täielikult läbipaistvat teavet meediaomandi, sealhulgas tegelike omanike ning majandusliku mõju ja rahalise toetuse kohta, muu hulgas internetimeedia puhul; soovitab, et see teave tehtaks avalikult kättesaadavaks kõikides liikmesriikides, et teha kindlaks võimalikud meedia kontrolli- ja mõjuallikad, tugevdada meedia usaldusväärust, tagada toimetuste ja ajakirjanike sõltumatus ning kaitsta meedia rolli ühiskonna valvekoerana;

6. on sügavalt mures teatavate liikmesriikide võetud õigus- ja haldusmeetmete pärast, mille eesmärk on meediat otseselt või kaudselt piirata ja kontrollida, eelkõige avalik-õigusliku meedia sektoris, või mitte toetada meedia mitmekesisust; rõhutab, et liikmesriikidel on kindel kohustus tagada meedia mitmekesisus ning keskkond, kus kodanikud saavad osaleda avalikus arutelus ning väljendada kartmatult ideid ja arvamusi; rõhutab, et toimetuste valitsustest ja/või poliitilistest või majandushuvidest sõltumatuse aluspõhimõtte peab olema kaitstud ja tagatud, nagu ka sõltumatus erahuvidest, mis võivad tõenäoliselt ohustada meediavabadust ja mitmekesisust; rõhutab, et valimiskampaaniate ja muude oluliste sündmuste kajastamine, eriti kui need mõjutavad märkimisväärselt avalikku elu ja arvamust, peaks olema õiglane, tasakaalustatud ja erapooletu; kutsub liikmesriike üles järgima Euroopa Nõukogu soovitusi ja resolutsioone seoses avalik-õigusliku meedia sõltumatusega ning tuletab meelde aluslepingutes selles valdkonnas sätestatud Euroopa standardeid; rõhutab, et avalik-õigusliku meedia järelevalvet peavad teostama sõltumatud asutused, mitte otseselt poliitilised institutsioonid, näiteks valitsused; rõhutab lisaks, et riigi rahastatava avalik-õigusliku meedia puhul tuleb tagada toimetuste sõltumatus;
7. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles edendama ja arendama uusi sotsiaalselt jätkusuutlikke majandusmudeleid, mille eesmärk on rahastada ja toetada kvaliteetset ja sõltumatut ajakirjandust ning tugevdada avalik-õigusliku meedia jätkusuutlikkust, mis on pluralistliku meediasüsteemi eeltingimus;
8. osutab, et meediavabaduse ja mitmekesisuse tõhusaks kaitsmiseks tuleks keelustada või muuta vähemalt täiesti läbipaistvaks selliste äriühingute osalemine riigihangetes, mille lõplikule omanikule kuulub ka meediafirma; teeb ettepaneku, et liikmesriikidel peaks olema kohustus esitada korrapäraselt aruandeid meediaettevõtjate riikliku rahastamise kohta ning et kõiki meediaomanikele eraldatud riiklikke vahendeid tuleks korrapäraselt jälgida; rõhutab, et meediaomanikke ei tohiks olla süüdi mõistetud üheski kuriteos;
9. rõhutab, et meediaorganisatsioonidele antav riiklik toetus tuleks anda mittediskrimineerivate, objektiivsete ja läbipaistvate kriteeriumide alusel, mis tuleks teha eelnevalt teatavaks kõikidele kogu meediale;
10. teeb ettepaneku, et meedia riiklik rahastamine peaks olema kättesaadav ainult sellistele meediaorganisatsioonidele, mis avaldavad üldsusele kergesti kättesaadava käitumisjuhendi;
11. on häiritud, et võimsad kaubandusüksused kasutavad üldsuse osalemise vastaseid strateegilisi hagnosisid, et ajakirjanikke vaigistada, takistada neil tööd teha või sekkuda muul viisil ajakirjanduse sisse; palub komisjonil seda suundumust arvesse võtta ja teha ettepanekuid õigusaktide kohta, mis piiraksid neid kuritarvitusi;
12. on mures, et suurt hulka Euroopa ajakirjanikke ja muid meediatöötajaid ähvardatakse,

ahistatakse, allutatakse järelevalvele, rünnatakse ja on isegi tapetud ajakirjandusliku uurimistöö tõttu, milles nad käsitlevad võimu kuritarvitamist, korruptsiooni, inimõiguste rikkumisi ja kuritegevust; peab kahetsusväärseks, et ainult väiksest osast ajakirjanike ähvardamis- või ahistamisjuhtumitest teatatakse politseile; kutsub liikmesriike üles edendama ajakirjanduse, ajakirjanike ja muude meediatöötajate kaitset, tagades kohaldatavate õigusaktide nõuetekohase jõustamise ning ähvarduste ja ahistamise seire ja nendest teatamise;

13. kordab, et head töötingimused ning ajakirjanike ja muude meediatöötajate turvalisus ja julgeolek on eeltingimused nende rolli täitmiseks kodanike teavitamisel avalikku huvi pakkuvatest küsimustest; kutsub liikmesriike ja mediaorganisatsioone seetõttu üles tagama ajakirjanikele ja muudele meediatöötajatele õiglased töötingimused;
14. kutsub liikmesriike üles tagama, et nad võtavad järelmeetmeid Euroopa Nõukogu ministrite komitee deklaratsioonile, mis käsitleb ajakirjanduse kaitset ning ajakirjanike ja muude meediatöötajate ohutust;
15. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tagama, et ajakirjanikele antakse sobivad vahendid, et nõuda ja saada teavet ELi ja liikmesriikide haldusametustelt vastavalt määrusele (EÜ) nr 1049/2001 üldsuse juurdepääsu kohta dokumentidele, ilma et nad puutuksid kokku meelevaldsete juurdepääsuõiguse andmisest keeldumise otsustega; märgib, et teave, mis on saadud uurimisõiguse abil ajakirjanike või kodanike poolt, sealhulgas teave, mis on saadud rikkumisest teatajatelt, on nii täiendav ja oluline selleks, et ajakirjanikud saaksid avalikes huvides oma ülesandeid täita; kordab, et juurdepääs avalikele allikatele ja sündmustele peaks sõltuma objektiivsetest, mittediskrimineerivatest ja läbipaistvatest kriteeriumidest;
16. märgib, et liikmesriigid peaksid tagama asjakohaste vahendite olemasolu, et teha kindlaks isikud, kes vastutavad teiste isikute kahjustamise eest meedia kaudu, seda ka internetis, austades samal ajal täielikult põhiõigusi;
17. tunnistab, et ajakirjanikud vajavad täielikku õiguskaitset, et kasutada ja levitada avalikku huvi pakkuvat teavet oma töös;
18. tunnistab rikkumisest teatamise õigust kõigil juhtudel, kui teave avaldatakse heauskselt ja on selgelt avalikes huvides, näiteks kui on toimunud põhiõiguste või kriminaalõiguse rikkumine, sealhulgas aktiivne või passiivne korruptsioon, või kui esineb asjaolusid, mis paljastavad ohu julgeolekule, tervisele või keskkonnale;
19. märgib, et mõistlikul alusel tegutsevad rikkumisest teatajad võivad olla uurivate ajakirjanike jaoks otsustava tähtsusega allikas ja seega aidata kaasa ajakirjanduse sõltumatusele; palub seetõttu komisjonil tagada kogu ELi hõlmava kaitse kooskõlas aluslepingutega ning liidu eesmärkidega demokraatia, arvamuste paljususe ja väljendusvabaduse valdkonnas; rõhutab, et rikkumisest teatajate kaitse käib käsikäes ajakirjanike allikate konfidentsiaalsusega, mida tasakaalustavad süüdistatavate füüsiliste ja juriidiliste isikute põhiõigused;
20. rõhutab, et valesüüdistused või eksitav teave võivad avaldada inimestele ja äriühingutele kaugeleulatuvat mõju; tuletab meelde, et valesüüdistuste korral tuleks vastutavad isikud nende tegude eest vastutusele võtta ja nad ei tohiks saada rikkumisest

teatajatele ette nähtud kaitset; rõhutab, et igal isikul, kelle mainet on kahjustatud ebatäpse või eksitava teabega, peaks olema juurdepääs tõhusatele õiguskaitsemehhanismidele;

21. toonitab, et tahtlik valeteave, mida luuakse või levitatakse rahalise või poliitilise kasu saamiseks (ehk nn libauudised), kahjustab meedia ja kodanike vahelist usaldust ning võib ohustada liberaalseid demokraatlikke riike ja meie demokraatlike väärtusi, nagu väljendusvabadus ja õigusriik; rõhutab, et kuna sotsiaalmeedia on muutnud sellise valeinfo levitamise palju lihtsamaks kui see on traditsioonilise meedia puhul, tuleb leida lahendused, et libauudiste autorid vastutaksid oma tegevuse eest digitaalmeedias samamoodi, nagu see on traditsioonilises meedias; rõhutab, et mõtete ja vaadete range reguleerimine või tsensuur ei saa olla lahendus, vaid pigem peitub valeteabe ja propaganda vastu võitlemise üks lahendusi teabe usaldusväärsuse tagamises ning kriitiliselt mõtlevate meediapädevate kodanike harimises; kutsub liikmesriike ja ELi institutsioone üles eraldama piisavalt vahendeid valeteabe vastu võitlemiseks ning võtma kooskõlastatud meetmeid teadlikult libauudiseid levitavate kirjastajate ja muude allikate vastu; rõhutab sellega seoses, et meediatarbijad peavad olema võimelised tegema vahet faktidel ja arvamustel; rõhutab, et Euroopa välisteenistuse strateegilise kommunikatsiooni osakonna ja eelkõige praeguse idanaabruse strateegilise kommunikatsiooni tööühma jõupingutused libauudiste levitamise vastase strateegia väljatöötamisele ja rakendamisele kaasaitamisel vajavad tõhustamiseks suuremaid vahendeid; rõhutab, et liikmesriikidel on vaja täiendada ELi jõupingutusi, et võidelda libauudiste vastu ja osaleda kõigil tasanditel, sealhulgas koostöös ELi naaberriikidega, et edendada pluralistlikku meediakeskkonda ning tutvustada ELi poliitikat ausalt, sidusalt ja põhjalikult; tunneb heameelt komisjoni teadaande üle, et ta koostab libauudiste vastu võitlemise strateegiat, mis varsti avaldatakse;
22. märgib, et uued tehnoloogiad on oluliselt muutnud traditsioonilise ajakirjanduse ärimudelit; on siiski veendunud, et sidusa õigusraamistiku tingimustes võib digiteerimine tugevdada meedia valdkonnas tegutsejate vahelist konkurentsi ning demokratiseerida teabe ja sisu loomise protsessi;
23. märgib, et arenevas digitaalmeedia ökosüsteemis on kerkinud esile uued vahendajad, kellel on võimalus mõjutada ja kontrollida teavet ja ideid internetis, omandades nõuvalvekoera ülesanded ja volitused; rõhutab, et on vaja piisavat hulka sõltumatuid ja iseseisvaid internetikanaleid, -teenuseid ja -allikaid, mis suudavad pakkuda avalikkusele üldist huvi pakkuvates küsimustes mitmekesiseid arvamusi ja demokraatlikke ideid; kutsub liikmesriike üles arendama selles valdkonnas uusi või olemasolevaid riiklikke poliitika- ja meetmeid;
24. rõhutab, et ajakirjanduse sõltumatus hõlmab nii avalik-õiguslikku kui ka erameediat; rõhutab sellega seoses ajakirjanike ja toimetajate eetikakoodeksite tähtsust; rõhutab, et sellised eetikakoodeksid peaksid sisaldama kohustust kontrollida teavet ja allikaid; rõhutab, et teabe levitamise suhtes peaks internetis kehtima samasugune hoolsuskohustus nagu väljaspool interneti; tunneb sellega seoses muret, et kiiresti muutuv internetikeskkonnas, kus kogus, kiirus ja klikid tunduvad olevat tähtsamad kui täpsus, tundub olevat standardeid alandatud;
25. tunneb heameelt, et 2016. aasta põhiõiguste kollokviumis on keskendutud meedia

mitmekesisusele ja demokraatiale, samuti tunneb heameelt meediavabaduse ja mitmekesisuse kõrgetasemelise tööühma soovitude üle; kordab oma nõudmist võtta seadusandlikke meetmeid, et tagada Euroopa tasandil meedia mitmekesisuse standardid trükiajakirjanduse, laimamise, meediaomandi koondumise ja läbipaistvuse jm valdkondades; märgib, et Euroopa ühine sotsiaalne ja poliitiline ruum nõuab meediavabadust ja mitmekesisust, et tagada hästi toimiv demokraatia;

26. rõhutab, et meediavabaduse, sõnavabaduse ja meedia mitmekesisuse põhimõtted on ühinemiseelsetele riikidele ja Euroopa naabruspoliitika riikidele sama olulised kui liikmesriikidele; kutsub komisjoni üles tagama, et nendes riikides tugevdatakse nimetatud põhimõtteid ja jälgitakse asjakohaselt nende täitmist, ning et nendest põhimõtetest kinnipidamine seatakse abiprogrammide tingimuseks.

TEAVE VASTUVÕTMISE KOHTA NÕUANDVAS KOMISJONIS

Vastuvõtmise kuupäev	22.2.2018
Lõpphääletuse tulemus	+: 21 -: 0 0: 2
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	Max Andersson, Joëlle Bergeron, Marie-Christine Boutonnet, Jean-Marie Cavada, Kostas Chrysogonos, Mady Delvaux, Rosa Estaràs Ferragut, Lidia Joanna Geringer de Oedenberg, Sylvia-Yvonne Kaufmann, Gilles Lebreton, António Marinho e Pinto, Emil Radev, Evelyn Regner, Francis Zammit Dimech, Tadeusz Zwiefka
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliikmed	Daniel Buda, Angel Dzhambazki, Evelyne Gebhardt, Jytte Guteland, Heidi Hautala, Kosma Złotowski
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliikmed (art 200 lg 2)	Norbert Erdős, Michaela Šojdrová

NIMELINE LÕPPHÄÄLETUS NÕUANDVAS KOMISJONIS

21	+
ALDE	Jean-Marie Cavada, António Marinho e Pinto
EFDD	Joëlle Bergeron
ENF	Marie-Christine Boutonnet, Gilles Lebreton
GUE/NGL	Kostas Chrysogonos
PPE	Daniel Buda, Norbert Erdős, Rosa Estaràs Ferragut, Emil Radev, Michaela Šojdrová, Francis Zammit Dimech, Tadeusz Zwiefka
S&D	Mady Delvaux, Evelyne Gebhardt, Lidia Joanna Geringer de Oedenberg, Jytte Guteland, Sylvia-Yvonne Kaufmann, Evelyn Regner
Verts/ALE	Max Andersson, Heidi Hautala

0	-

2	0
ECR	Angel Dzhambazki, Kosma Zlotowski

Kasutatud tähised:

+ : poolt

– : vastu

0 : erapooletu